

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА.

Видається з 1933 р.

№ 20 (1753).

2 ЧЕРВНЯ 1989 РОКУ

Ціна 2 коп.

З'їзд народних депутатів СРСР

«ІМЦОНУЄ ВІДКРИТІСТЬ ДИСКУСІЙ»

Олег ЮДИЦЬКИЙ,

студент III курсу істфаку

Імпонує на З'їзді відкритість дискусій, що для всіх нас не звично. Немає заборонених тем.

Що особливо запам'яталось? Ініціатива депутата Оболенського — це безпрецедентний випадок, і, мабуть, не тільки для нашої країни. У зв'язку з цим хотів би сказати ось що: сьогодні наш народ добре усвідомлює, що на даному етапі перебудови альтернативи М. С. Горбачову немає. Однак, вірно роблять ті депутати, котрі наполягають на розділі у майбутньому постів Голови Верховної Ради і Генерального секретаря ЦК КПРС. Ми повинні мати надійний механізм проти зловживання владою будь-якою особою.

На мою думку, на З'їзді добре представлений соціальний зріз нашого суспільства. Закінчуються часи нашої довічної закомплексованості і це завдяки, в першу чергу, політичним, соціальним та економічним реформам, що розпочалися у квітні 1985 року.

Робота З'їзду для нас, молоді, є неповторним уроком справжньої демократії, дефіцит якої ми відчували протягом багатьох років. Вважаю, що студентам, майбутнім спеціалістам і людям, на плечі яких покладається відповідальність за сумлінне втілення в життя того, що опрацьовується делегатами, треба особливо ретельно вивчати матеріали З'їзду.

Не можу не сказати про те, що мене прикро вразило: до Верховної Ради не були обрані Абалкін і інші економісти, які знаходяться на передньому краї перебудови.

З напруженим інтересом слідкую за продовженням З'їзду.

ВАСИЛЕВСЬКИЙ Микола-математик, доцент кафедри математичного аналізу.

— Ну, звичайно, цікаво. Несподівано цікаво. Щоправда, звертають на себе увагу недоліки у плані організаційному. Це нікуди не годиться, повна невідповідність,

про що говориться і у багатьох виступах.

Далі. При великому бажанні народних депутатів поставити і вирішити найважливіші проблеми відчувається повна їх невідповідність до роботи в цьому посправжньому демократичному органі, яким стає Верховна Рада. Дається взнаки відсутність політичної, правової, якщо хочете, парламентської культури.

Хотів би додати ось що. Якби на форум зібралися, скажімо, математики, вони спочатку дали б чітку систему визначень: хто є хто і що є що. Мова не лише про процедурні питання, йдеться про те, що значна частина делегатів поки що недостатньо навчена, щоб уміти балтійська і московська делегації, які вже збиралися, радилися, обмірковували ці питання і вже мають опрацьовані підходи.

Разом з тим, ми спостерігаємо, що делегати набува-

ють парламентського досвіду під час З'їзду, вчаться, так би мовити, на ділі. І з кожним новим днем ці уміння і навички засвоюються все енергійніше, що в результаті стимулює роботу З'їзду, приводить до консолідації усіх його учасників.

**О. СИТНИКОВА,
Л. ПАЩЕНКО,
студентки IV курсу
істфаку.**

У РЕКТОРАТІ ОДУ

На черговому засіданні ректорату, що відбувся під керівництвом проректора М. П. Коваленка, розглянуто два основні питання, без успішного вирішення яких важко собі уявити нормальне функціонування університету: фінансовий стан ОДУ (інформація головного бухгалтера М. А. Перекітського) і заходи з оптимізації управління (учбовим процесом, розширення самостійності і підвищення відповідальності факультетів у навчально-виховній роботі (доповідь декану юридичного факультету А. С. Васильєва).

На рахунок ОДУ в банку за виконання робіт по НДЧ за IV квартал 1988 р. і чотири місяці 1989 р. за договорами надійшло 2954 тис. крб. Разом з іншими коштами університету на 01.05.1989 р. це складало 4335 тис. крб.

Як були витрачені ці кошти (у тис. крб.):

1. Оплата ЕОМ та іншої обчислювальної техніки — 1155.
 2. Сплачено зарплати по НДЧ (включаючи грудень 1988 р.) — 1206.
 3. Виплата премій по НДЧ — 125.
 4. Відрахування на фінансування капремонту — 225.
 5. Виплата різним організаціям і підприємствам за товарно-матеріальні цінності — 592.
 6. Сплачено за послуги (вид послуг не уточнюється — ред.) — 336.
 7. Витрати на відрядження — 104.
 8. Інші витрати (не уточнюється — ред.) — 20.
- Залишок на 01.05.89 по університету (враховуючи гроші НДЧ) — 572. (Примітка редакції: при підбитті витрат суми можуть не зійтися). Залишок розподіляється таким чином:

гроші НДЧ — 300;
інші кошти — 42;
соціальна база розвитку — 230.

Чим же викликаний такий складний фінансовий стан університету?

276 тис. крб. записав на свій обліковий рахунок інженерний центр «Алмаз» (керівник Ю. М. Ротнер), хоча витрати на цю суму зазнав університет.

За результатами 1988 р. мали збитки НДЛ-13 (С. А. Копилов) — 812, НДЛ-7 (Ю. О. Медведєв) — 134, інші лабораторії — 82.

Вже в поточному році понад 25 госпем НДЧ мають витрати при відсутності грошових надходжень, що складає близько 185 тис. крб.

Лише в I кварталі ц. р. накладні витрати по НДЧ склали 496 тис. крб. чи 28,5% від основних витрат.

Особливий інтерес у звіті викликають витрати з капітального ремонту об'єктів університету. У I кварталі цього року фінансування за рухунок держбюджету статей капремонту склали 65 тис. крб., за рахунок НДЧ 130 тис. крб. У II кварталі з держбюджету — 65 тис. крб., за рахунок НДЧ — 150 тис. крб. Разом:

410 тис. крб.

Фактично за чотири місяці поточного року на капремонт витрачено 453 тис. крб., в тому числі кооперативам сплачено 253 тис. крб. За словами головного бухгалтера, укладення договорів на капремонт в ОДУ з кооперативами продовжується, а коштів на оплату їх послуг немає.

Запитання «ЗНК» до головного бухгалтера: Микола Андрійовичу, хто укладає договори з будівельними кооперативами, санкціонує оплату їх роботи? Хто приймає і оцінює роботу, виконану кооперативами? І друге: з року в рік ми говоримо про безгосподарські витрати на науково-дослідне обладнання, яке іноді навіть не вивозиться зі складів. Хто повинен навести порядок у цьому питанні?

Відповідь: Договори з кооперативами укладає керівництво університету, конкретно — проректор Рутівський І. Г. та відділ експлуатації (Деменчук П. Г.). Приймання роботи здійснюють коменданти корпусів.

Порядок у закупівлі і використанні обладнання повинна навести головна група КНК ОДУ.

В ході обговорення інформації головного бухгалтера проректор М. М. Чесноков пред'явив претензії до бухгалтерії у зв'язку з відсутністю

[Закінчення на 2-й стор.]

МИ—ЗА ДІАЛОГ

На історичному факультеті ОДУ відбулася зустріч студентів і слухачів ФПК з першим секретарем міського комітету партії В. Я. Хмельнюком. Завідуючий кафедрою наукового комунізму професор Д. С. Шелест, який знає, як член міському партії, проблеми міста, проаналізував тенденції перебудови, підкреслив необхідність поєднання теорії і практики розвитку суспільства при вивченні суспільних наук.

Виступ В. Я. Хмельнюка був побудований в основному на відповідях на запитання присутніх. А запитання були найрізноманітніші: від перебудови у партійних і комсомольських органах до буму з сіллю та сірниками, що недавно мав місце в Одесі.

Розмови, іноді навіть суперечки, продовжувалися і після офіційної зустрічі. Безумовно, зустріч була корисною для обох сторін і хотілося б, щоб таких діалогів, саме діалогів, було якомога більше. Вони допомагають краще зрозуміти реальні труднощі, які зараз переживає країна, більш компетентно вирішувати гострі питання у трудових колективах і студентських аудиторіях.

**О. СИТНИКОВА,
Л. ПАЩЕНКО,
студентки IV курсу
істфаку.**

До 190-річчя з дня народження

О. С. Пушкіна

Матеріал Олега Губаря

«Дорога в пушкинський Дальник»

ЧИТАЙТЕ НА 4-Й СТОР.

У РЕКТОРАТІ ОДУ

[Закінчення. Початок на 1-й стор.]

ціткого обліку і оперативної системи фінансового контролю.

Керівники напрямів — про-ректори повинні мати правдиву і регулярну інформацію про фінансовий стан університету.

Планові накопичення ви вважаєте чимось збитковими. Лише в минулому році НДЧ мала 3 млн. крб. накопичень. Перевитрати, що є сьогодні, це у більшості своїй незавершені теми. Треба враховувати загальні тенденції, що виникли в країні у зв'язку з переходом економіки на госпрозрахунок. Сьогодні замовник авансів не дає, і з цим необхідно рахуватися.

Не можна погодитися із упередженим підходом до інженерних центрів, вони — позитивний момент в діяльності НДЧ. Перевитрати за минулий рік склали не 812 тис. крб. — не знаю, з чого ви це взяли, — а всього 400 тис. крб.

Сьогодні апарат НДЧ працює над тим, щоб всі гроші за цей квартал поступили в університетську касу.

На ректораті з обговорюваного питання виступили: директор інженерного центру

«Алмаз» Ю. М. Ротнер, директор НДІ фізики ОДУ В. М. Білоус, голова профкому ОДУ Л. Х. Калустян, директор УЕМ М. І. Абрамов, проректор з зарубіжних зв'язків О. І. Домбровський, в. о. ректора М. П. Коваленко.

Зокрема, Ю. М. Ротнер сказав, що він наполягає на створенні компетентної комісії, яка б нарешті розібралася у конфлікті бухгалтерії з центром «Алмаз» щодо фінансових питань і винесла справедливе рішення. Зараз центр «Алмаз» будує завод, обсяг виробництва якого складе 500 млн. крб.

Завод стане прекрасним полігоном для виробничої практики студентів і експериментальною базою для вчених університету. Вважаю, що цього доволі, щоб зрозуміти абсурдність тверджень про те, що центр нічого не дає університету.

Промовці підкреслили необхідність у всіх ланках дотримуватися суворої фінансової дисципліни, відчувати себе особисто відповідальними за витрати народних коштів, здійснювати ефективний контроль за виконанням бюджету, забезпечувати гласність у витратах коштів і матеріальних цінностей.

РІШЕННЯ

РАДИ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПORA ДЕРЖУНІВЕРСИТЕТУ ІМ. І. І. МЕЧНИКОВА ПРО ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАХОДИ ПО ПОЛІПШЕННЮ ПОБУТУ СТУДЕНТІВ.

Для вирішення проблеми демократизації і гуманізації життя у гуртожитках Рада ОДУ вважає за необхідне негайно провести такі зміни у структурах студрад:

1. Вважати обов'язковим представництво іноземних студентів у студрадах кожного гуртожитку ОДУ в такому порядку: до складу студради обов'язково обираються також іноземні студенти за квотою: 1 представник від регіону (за згодою земляцтва);

2. Представники іноземних студентів у студраді мають право на накладення вето з відстрочкою рішення, що прийнято, на 10 днів.

На доповнення до нормативних документів, що вже існують, які визначають права і обов'язки студентів, надати студрадам право вносити на розглядання загальних зборів мешканців гуртожитку зміни у правилах внутрішнього розпорядку, в тому числі й ті, що стосуються пропускового режиму в даному гуртожитку. А саме — про перебування гостей у гуртожитку на строк від 1 до 3 днів, при наявності заяви від того, хто запрошує до себе, на якому повинна бути резолюція декана факультету і письмова згода того, хто мешкає з запрошуваним.

3. Акти виконання поточного і капітального ремонту гуртожитків, табелі виходу на роботу штатних працівників гуртожитку вважати дійсними при

наявності підпису голови студради гуртожитку.

2. Адміністрації ОДУ на початку кожного бюджетного року інформувати штат гуртожитків, студради про заплановане виділення коштів на цей рік у відповідності зі встановленими нормами. Надати студрадам права разом з адміністрацією ОДУ планувати витрати на ремонт і забезпечення інших потреб гуртожитку.

3. Встановити, що технічні питання поселення у гуртожитки (видача ордеру, звільнення зайнятих приміщень, забезпечення нещодавно поселених осіб необхідним інвентарем) виконує дирекція студмістечка, видаючи ордери на підставі списків, затверджених профкомом і комітетом комсомолу.

4. Комплетування штатів гуртожитку проводити за згодою студради.

5. Користування нежилими приміщеннями гуртожитків проводити лише з урахуванням думок студрад.

1. Провести інвентаризацію у всіх гуртожитках ОДУ, про результати якої інформувати студради гуртожитків і учену раду ОДУ.

2. Провести укладення договору про матеріальну відповідальність зі студентами, які проживають у гуртожитках, з серпня 1989 року.

3. Перевести з наступного учебного року ФПК із гуртожитку № 6, передавши житло-

вінімнати для поселення в них сімейних студентів.

4. У випадку невиконання студентами договору про матеріальну відповідальність позбавити студентів права проживати у гуртожитку ОДУ з обов'язковою компенсацією завданих збитків.

5. Вирішити питання з пропискою студентів на весь період навчання в ОДУ.

6. Зобов'язати АГЧ (т. Рутівський І. Г.) інформувати Вчену раду ОДУ (травень) про порядок використання гуртожитків у період прийому абітурієнтів і заїзду різних груп у літній період.

7. Визначити можливість розміщення об'єктів охорони здоров'я і дитсадку у приміщеннях кафедр цивільної оборони і Ботанічного саду.

8. АГЧ скласти план ремонтних робіт гуртожитку № 2 спільно зі студрадою, строки яких затвердити на ректораті. Обговорити на ректораті інформацію т. Рутівського І. Г. і студрад гуртожитків ОДУ про технічний стан приміщень, що експлуатуються, і про заходи по усуненню недоліків. План і строки ремонтних робіт довести до студрад гуртожитків.

9. Планово-фінансовому відділу, головному бухгалтеру університету спільно зі студентським профкомом внести зміни у кошторис фонду соціального розвитку на 1989 рік, передбачивши витрати та заходи по поліпшенню умов навчання, побуту сімейних студентів.

10. З урахуванням введення в експлуатацію гуртожитку № 11 забезпечити всі сімейні пари окремими кімнатами.

11. Профкому студентів, комітет ЛКСМУ ширше використовувати матеріальну базу студентських кафе, їдальні і КБО для проведення заходів відпочинку студентських сімейних пар.

ПЕРЕСТУПИ ПОРІГ КЛАСУ

Неодноразово доводилося чути від шкільних викладачів, що випускники педінституту краще підготовлені до роботи вчителя, ніж молоді спеціалісти з університетським дипломом. У минулі роки в університеті часто ремствували, що підготовка студентів не визначається їх майбутньою спеціальністю, багато хто з студентів впевнений, що учителем працювати не буде, а наближається розподіл — і доводиться йти у школу. Вади такої нецільової підготовки відчувалися на різних рівнях, тому й були введені зміни у навчальні програми — факультети розділили на педагогічне

треба збільшувати години педпрактики в школі, а не скорочувати.

Рационально організована педпрактика на геофаці — 4 тижні на 4-му курсі і 8 тижнів на 5-му. На мехматі залишили один тиждень на 3 курсі для ознайомчої практики, причому знайшли один день на тиждень проводять в школі. Хочу відзначити керівника педпрактики Тетяну Вікторівну Гурову, вона використовує у проведенні педпрактики нову методику, ділові ігри.

Для підвищення ефективності студентської педпрактики створений ряд філіалів кафедр в школах міста — №№ 121, 57, 10, 117, 100, 119, 90, 45 та ін. У філіалах кафедр працюють на умовах погодинної оплати кваліфіковані шкільні вчителі. Вони стають керівниками педпрактики, і на своїх уроках дають студентам основи педагогічної майстерності.

Поширюється нова форма професійної підготовки — переведення студентів 4—5 курсів на індивідуальний план роботи і направлення їх у школи за замовленнями району на роботу вчителем протягом року.

Цього року по-новому проводиться підготовка студентів до літньої піонерської практики. Всі, хто влітку працюватиме у піонертборах, з 20 по 23 травня пройшли учбові збори у таборі «Альбатрос». Вперше закріплено за факультетами табори і школи, в яких працюватимуть студенти під час літньої практики.

Клавдія Дмитрівна назвала багато прізвищ студентів, які проходили педпрактику як учелі в школах Саратського, Фрунзівського, Ширяївського та інших районів Одещини.

Говорить Світлана Фішук, п'ятикурсниця хімфаку: — Ми з чоловіком Віталієм проходили педпрактику у Павлівській восьмирічній школі Фрунзівського району. Там уже багато років немає вчителя хімії, предмет викладає заучу — математик. Нам оформили зарплату — 80 крб. на місяць, дали свої класи. Отже, у

нас було більше відповідальності, але й більше відповідальності. Звичайно, певну підготовку до роботи в школі ми одержали, коли проходили методику. Як побудувати урок, скласти його план, розв'язати хімічну задачу, та й повторення програмного матеріалу було необхідне. Багато корисно було вивчати з журналу «Хімія» там друкувалися рекомендації педагогів-практиків з тематики уроків на чверть, півріччя. Однак, багато з чим у школі зіткнулися вперше, і те, що ми поки що студенти, а не дипломовані спеціалісти, допомагало легше адаптуватися, усувати будь які недоліки в нашій підготовці. Допомогали нам і шкільні педагоги.

— Світлана, ви, як і деякі студенти, працювали в школі, перейшовши на індивідуальний графік навчання. Чи не позначилось це на ваших заняттях?

— Що стосується навчання, то проблем не було. Проблеми були з переходом на індивідуальний графік. Не знаю, як на інших факультетах, а на хімфаці до нього ставляться негативно. Два роки тому, коли було оголошено, що студенти, які успішно навчаються, можуть вибрати таку форму навчання, в деканат було подано багато заяв. Але майже всім студентам було відмовлено, навіть тим, у кого «п'ятірки» і «четвірки» в заліковій книжці. Ситуація не змінилась, і до вільного відвідування лекцій викладачі ставляться упереджено. На першій же лекції з охорони природи викладач сказав нам: у вас вільне відвідування, але на заліку буду вимагати конспект своїх лекцій. І дійсно вимагав. Той конспект ми акуратно переписали і представили.

Між тим, кращі викладачі, що читали у нас, — Г. Л. Камалов і Л. Д. Скрильов говорили: на лекції можете не ходити, ми будемо вести бесіди на семінарах і на екзаменах, будемо оцінювати ваші фактичні знання. Ми і на лекції цих викладачів ходили, і знання отримали. Більше того, Герберт Леонович Камалов дозволяв користуватися на екзамені підручником, однак завжди точно визначав, наскільки добре студент знає

предмет, не боявся ставити незадовільні оцінки. На жаль, таких викладачів за роки навчання було небагато.

— Ви чотири місяці викладали хімію в школі. Як ви оцінюєте результати своєї роботи?

— Ми викладали у старших класах восьмирічки і зіткнулися із страцим явищем — 8 слабозрозумитих дітей, наслідок пияцтва і деградації їхніх батьків. Ці бідні діти не можуть вчитися, але директор не має права їх відрахувати, повинен випустити після 8-го класу, і це створює певну атмосферу в школі.

Однак, п'ять—сім учнів у класі мають базу, бажають вчитися. Гадаю, що ми змогли дати їм певні знання з предмету.

Для нас це була справжня педагогічна практика. І працювати ми будемо в Любодольській сільській школі, хоча обидва — жителі міста. Директор цієї школи, де потрібні були викладачі хімії, звернувся до університету, і нас йому рекомендували.

Світлана Фішук та інші студенти, що працювали в школах, набули суттєвого педагогічного досвіду. А як ті студенти, що проходили звичайну практику (їх більшість), чи вистачить їм 10—12 тижнів перебування в школі?

Ми зв'язалися по телефону з Одеським педагогічним інститутом ім. К. Д. Ушинського, щоб з'ясувати, скільки часу відводиться на педагогічну практику в школі студентам цього вузу. Відповів заступник декана фізико-математичного факультету Олександр Петрович Цветной: за новим навчальним планом на педпрактику відводиться на 1-му курсі — 2 тижні (ознайомча); на 2-му курсі — 4 тижні в школі і 4 тижні — в піонерських таборах; на 3-му, 4-му та 5-му курсах відповідно 4, 5 і 17 тижнів у школі. Всього — 32 тижні педпрактики в школі.

Чи не забув Мінвуз України, коли приймав рішення про введення в університетах педагогічних відділень, збільшити кількість годин на педагогічну практику студентів?

Якити можливість надає університету практичної підготовки студентів до професії педагога — про це ми вели бесіду з завідувачкою виробничою практикою ОДУ Клавдією Дмитрівною Новиковою.

— Педагогічну практику наші студенти проходять у відповідності з типовими навчальними планами на старших курсах, обумовлений загальний обсяг практики може розподілятися по курсах рішенням ученої ради факультету. Гадаю, не кращим чином ско-

ристалась цим правом на історичному факультеті: на 3 курсі відведено два тижні на педпрактику, а потім — з перервою в один рік — 6 тижнів на 5 курсі. Раніше на педпрактику на істаці виділялося 10 тижнів, тепер 8. На фізологічному факультеті також скоротили педпрактику на два тижні, передавши цей час для переддипломної практики. Але ж на філфаці ми готуємо вчителів з двох предметів — мови та літератури, тут

Парламент в миниатюре

С каждым разом все больше убеждаюсь, что нет в университете мероприятий более формальных и — да простится мне — несурзных, чем заседания большого Ученого совета. Достаточно взглянуть на зал во время заседания — все заняты, кто чем: читают, правят рукописи, переговариваются и вполуха слушают, что говорят выступающие.

Возьмем последнее заседание. Обсуждался прошедший накануне через ректорат документ, определяющий меры по оптимизации управления учебным процессом, расширению самостоятельности и повышению ответственности факультетов в учебно-воспитательной работе. Он был разработан специальной комиссией совместно с учебной частью, с учетом мнения деканов, но без всякого участия в этом деле студентов (хотя бы в лице комитета комсомола и студенческого профкома). А зачем? — спросил меня один из руководящих товарищей, — ведь речь идет об административных мерах, призванных высвободить руководство университета от мелочевки.

Никто не возражает: такой документ, в самом деле, необходим. Беспокоит другое. Не обернулись бы благие намерения ревностной защитой командно-бюрократической системы управления учебным заведением.

Обратимся в этой связи к самому документу и возьмем, к примеру, его ключевые положения. Итак, на ученые советы факультетов и деканов возлагается:

— определение численности УВП и АУП и размера их ставок в пределах фонда заработной платы, установленной ректором;

— решение вопросов внутри-вузовского перевода, восстановления и отчисления студентов;

— объявление поощрений и дисциплинарных взысканий лицам из числа сотрудников АУП и УВП, студентам. И т. д. Но вот что говорится в пункте-примечании к регламенту: «Установить, что перечисленные в п. п. 1.1 — 1.3 права осуществляются Советом факультета, а в п. п. 1.4 — 1.21 — деканом факультета ЕДИНОЛИЧНО или с учетом, в НЕОБХОДИМЫХ СЛУЧАЯХ, мнения партийной, профсоюзной и комсомольской организаций или органов студенческого самоуправления».

Что ж, спасибо и на этом, но вот вопрос: кто будет определять эти «необходимые случаи» — декан единолично?

Действительно, декан может так спланировать работу преподавателей, что это не устроит студентов; он может отчислить «трудных» студентов, которые при объективном, доброжелательном отношении могли бы не только прилично учиться, но сделаться специалистами лучшими, чем иные отличники. А где гарантия, что не будет перманентных наказаний за пустячную провинность для людей, неугодных или просто несимпатичных декану? Перечень таких вопросов можно было бы продолжить.

Короче говоря, никакого надежного механизма, упреждающего возможное самоуправство руководителя, документ не предусматривает. Это тем более удивительно, что в его разработке, как мне известно, принимали участие и преподаватели юрфака.

Итак, одобрен документ, явно лишенный духа демократизма. Одобрен единогласно, хотя внимательно ознакомился с ним едва ли 8—10 человек. Просто не верится, что такое возможно в дни, когда мы являемся свидетелями высокой требовательности и ответственности, которую демонстрируют народные депутаты на Съезде.

Позволю себе аналогию: учений совет вуза-парламент в миниатюре, ибо управленческие принципы по сути схожи. И один из важнейших культурно-представительской работы, ее знание и следование ей. К сожалению, такой культурой мы владем из рук вон плохо.

Но что тогда говорить о студентах, которым мы должны привить навыки этой культуры? Увы — это не риторический вопрос. Он напрашивается сам собой, так как в последнее время стало правилом, что из 25 студентов на Ученом совете ОГУ присутствуют от силы 3—5 человек.

Более того, — и в этом я усматриваю тревожный симптом в общественной жизни университета — именно из-за этого на данном заседании Ученого совета, по признанию председательствующего... не оказалось кворума. Но, помилуйте, как тогда вообще можно было проводить заседание Совета и, в частности, принимать сомнительный регламент?

СТУДЕНЧЕСКИЙ ТРУД ЛЕТОМ

Вопрос об измене трудового семестра в последнее время приобрел особенно острый характер. На фоне достигнутых успехов и демократизации общественной жизни в университете все четче начинает вырисовываться несоответствие между прогрессивными формами работы и учебы и рядом оставшихся нам от недавнего прошлого принудительных форм, одной из которых и является «трудоустройство».

Сомнительно, что обязательная отработка студентами во время летних каникул принесит студентам, да и университету, хоть малую пользу. Принудительный труд малопродуктивен и чаще всего просто формален.

В связи с этим 19 мая на заседании комитета комсомола было признано целесообразным отменить трудовой се-

местр для студентов. Однако, поскольку существует необходимость в производстве мелких ремонтных работ, — создать университетский стройотряд из 40 человек, труд которых будет оплачиваться. Ремонтные же работы в общежитиях отныне будут находиться в ведении факультетской администрации.

Предложенный комитетом вопроса о «трудоустройстве» комсомола вариант решения является еще одним шагом вперед в демократизации студенческой жизни. Будем надеяться, что это предложение найдет поддержку у администрации университета, факультетов и студенчества.

А. ФИЛИПЕНКО,
М. ГЕРШТЕЙН,
студенты III
курса истфака.

Всесоюзный — в Одессе?!

ДЛЯ НАЧАЛА ВОПРОС НАШЕМУ ЭРУДИРОВАННОМУ ЧИТАТЕЛЮ: ГДЕ ПРОХОДИЛ ПЕРВЫЙ ВСЕСОЮЗНЫЙ СЪЕЗД ФИЗИКОВ?

Пока эрудированный читатель поскребет в затылке, ответим: в Одессе, в 1930 г. Компания там собралась неплохая — Иоффе, Вавилов, Курчатов, Александров.

Следующий раз советским физикам удалось собраться лишь в 1979 г., в Тбилиси. Это были первые Всесоюзные дни физики (ВДФ). Первые. Движение много раз пытались придушить, но оно возрождалось из пепла, как Феникс.

Первых Всесоюзных дней физики было четыре. Вторых — два. Осенью 1987 г. в Минске, на базе Белорусского государственного университета состоялись третьи Всесоюзные дни физики. На роль столицы ВДФ-4 претендовали Ташкент и Харьков, но затем отказались. Тогда Одесса выступила со стратегической наступательной инициативой — осенью этого года Одесский университет принимает у себя ВДФ-4.

Теперь — несколько слов о том, что же это такое. ВДФ — мероприятие, по масштабам лишь немного уступающее Юморине. Съезжаются команды КВН и лучшие студенческие театры, такие, например, как «Контора братьев Дивановых» из Новосибирска, театры МГУ, МФТИ, Тбилисский диссидентский клуб, многие другие.

Средний ВДФ — это 250-300 человек гостей, десятки концертов в городе. Неделю университет «стоит на ушах».

Но для этого надо сделать колоссальный объем работы — гостей требуется расселить, делегациям нужны гиды, необходимо арендовать залы.

«А для чего все это нужно?» — может спросить какой-нибудь махровый отличник, отрывающий голову от книги только по большим праздникам (которыми он считает экзамены).

А вот для чего. Одессе пора возвращать ее былую славу «южной столицы», чтобы одесситы с гордостью говорили: «Ха, Москва! Это большая деревня, и даже не олимпийская».

А. Рыбалка.

Рисунки Нади Рушевой

В Одесском художественном музее экспонируются работы Нади Рушевой — девочки, сумевшей за свою короткую жизнь прочувствовать и передать в своих рисунках многообразие и красоту окружающего мира.

Круг интересов Нади Рушевой был широким. Он включал в себя сказки, произведения русских и зарубежных писателей, музыку, балет. Нада сама сочиняла сказки и иллюстрировала их. О формировании художественного вкуса дочери заботились ее родители — отец, театральный художник Н. К. Рушев и мать, балерина Н. Д. Ажинмаа.

Вскоре после начала занятий в художественном кружке Дома пионеров Нада познакомилась со скульптором В. А. Ватагиным, ставшим ее постоянным наставником. Он посоветовал родителям Нады дать ей возможность рисовать, свободно фантазировать, не отдавать ее в художественную школу.

Творчеством Нади Рушевой заинтересовались Борис Полевой, Лев Кассиль. В Московском государственном университете и редакции журнала «Юность» проходят первые персональные выставки Надиных рисунков. Она работала пером, фломастером, пробоваала себя в технике монотипии и офорта. Работала почти без подготовительных эскизов, поэтому оставленное ею наследие столь велико. Оно включает в себя иллюстрации к произведениям А. С. Пушкина, М. Ю. Лермонтова, Л. Н. Толстого, М. А. Булгакова, В. Гюго, Ч. Диккенса, М. Твена, Р. Киплинга, Г. Х. Андерсена, А.

УТОЧНЕНИЕ

В «ЗНК» № 14 от 14 апреля с. г. в информационном тексте по юридическому факультету по ошибке лнотипистки областной типографии из оригинала была выпущена фамилия профессора Павла Рафаиловича Стависского. Эта оплошность не была замечена корректором редакции.

В связи со случившимся редакция приносит извинения профессору П. Р. Стависскому и читателям газеты.

В помещении деканата по работе с иностранными учащимися создана ленинская комната, где можно ознакомиться с основными этапами жизни и деятельности вождя Октябрьской революции.

Особый интерес у студентов вызывает личность В. И. Ленина, его человеческие качества и увлечения.

НА СНИМКЕ: главный библиограф отдела массовой и идейно-воспитательной работы НБ ОГУ Л. Д. Орлова знакомит студентов с произведениями В. И. Ленина.

ЛЕНИН НА ОТДЫХЕ

Охота для Ильича была одним из любимых занятий. Увлекался он этим еще в юношеские годы, а позднее, в Шушенском, увлечение переросло в страсть. Ведь в годы ссылки, во время тяжелой и напряженной работы, без занятий спортом и охотой Ленину не удалось бы сберечь душевную бодрость и здоровье, физическую силу.

В одном из своих писем к матери Владимир Ильич писал, что за лето он поправился, загорел и выглядит теперь настоящим сибиряком. А охота тут для него — «единственное развлечение и «проминка» от сидячей жизни». За компанию с Лениным охотились и хозяин квартиры А. Д. Зырянов, ссыльные рабочие И. Л. Проминский, О. А. Энберг, а также местный крестьянин И. О. Ермолаев. Именно они помог-

ли Ильичу ближе познакомиться с жизнью сибирского села.

Ленин был для всех прекрасным примером душевного и физического здоровья. Как вспоминает Надежда Константиновна Крупская, он не был аскетом, любил и на коньках покататься, и на велосипеде, и в горы ходить, и на охоту; очень любил музыку и саму жизнь во всей ее красе. Все, кто дружил с Владимиром Ильичем, непременно становились поклонниками отдыха на природе.

Так что лозунг «За ленинское отношение к природе», который последнее время все чаще звучит в нашей стране, также относится к задачам охраны природы, организации разумного отдыха.

И. КАПУСТИН,
мастер стадиона.

Дискуссия — путь

К ВЗАИМОПОНИМАНИЮ

М. Ф. Орзих, А. В. Сурилов, Ю. Д. Шуйский, доценты И. Н. Коваль, О. А. Мартынок, И. М. Ткаченко, редактор университетской газеты Н. Т. Щербань.

Взаимные вопросы сторон вызвали интересный, живой диалог, фрагмент которого воспроизводим.

Отвечая на вопрос об отношении американского народа к перестройке, Натан Сильвер представил свое понимание этой проблемы в виде следующей схемы. Поначалу американцы сомневались в искренности М. С. Горбачева, это был как бы первый этап. Затем, в процессе осмысления и оценки изменений, происходящих в СССР, они убедились в искренности советского лидера. Далее в общественном мнении в США возникла своеобразная дилемма: сработает ли перестройка, будет ли успешной и если да, то хорошо ли это для американцев. Во всяком случае, в США больше сторонников перестройки, нежели ее противников.

Участники встречи как с американской, так и с советской стороны говорили о необходимости ответственности, здравомыслия, дружелюбия во взаимоотношениях двух стран. Общечеловеческие интересы — недопустимость войн, международных конфликтов, экологических катастроф и т. д. — должны быть приоритетными во внешнеполитических расчетах наших правительств. Логика наращивания военного арсенала уже не срабатывает в быстро меняющихся условиях современного мира. Безопасность может быть всеобщей или никакой. Новая внешнеполитическая концепция, разработанная и настойчиво проводимая советским руководством в ходе перестройки, создает надежный фундамент для нормальных, добрых, доверительных отношений советского и американского народов.

Ю. ВИНОГРАДОВ.

Ранним утром 24 июня 1824 года из Одессы по тираспольскому тракту выехал щегольский экипаж. Не прошло и получаса, как за ним проследовала вместительная пароконная коляска с тремя пассажирами: седовласым, тучным, импозантной внешности господином в отличного покроя сюртуке и широкополой шляпе и двумя молодыми еще людьми в легких дорожных плащах, предохраняющих от пыли. Толстяк, энергично жестикулируя, рассказывал своим спутникам что-то презабавное, отчего они то и дело дружно хохотали.

— Далеко ли до вашего хутора? — спросил тот из двоих, что казался чуть старше.

— Дорогой друг, — сказал, обращаясь к седовласому второй, как бы игнорируя поставленный вопрос, — Филипп Филиппович еще не знает вашего нового каламбура...

— Вот именно, — подхватил тот, — это не есть хутор, это настоящий кутер (от франц. «стоять», «обойтись», «вызывать расход» и т. п.) — полнейшее разорение. Наведываешься сюда в кои веки развеяться с приятелями, зато издержек от этого «именя»...

Олег ГУБАРЬ

Дорога

Мы невольно подслушали разговор Ф. Ф. Вигеля и А. С. Пушкина с австрийским консулом в Одессе фон Томом. Вигель отправлялся в Кишинев, и Том решил проводить его до первой почтовой станции — Дальника, вблизи которой располагался его хутор. На эту своеобразную прогулку был приглашен и Пушкин, добрый знакомец Тома и двух его сыновей, почти ровесников Александра Сергеевича.

Дорога шла по ровной местности, лишь изредка коляска спускалась в неглубокие лощины. Это вызвало еще одну смешливую реплику австрийского консула: мол, некоторых российских чиновников катают по зеленому сукну новороссийских степей, словно бильярдные шары. Вигель осклабился, а Пушкин печально рассмеялся, вспомнив недавнюю командировку «на саранчу».

Показался купол Георгиевской церкви, немного напоминающей своими очертаниями одесский собор, и низенькие хатки Дальнических хуторов, там и сям разбросанных по отрогам одноименной балки. Коляска повернула налево. Промелькнуло единственное двухэтажное строение — небольшая школа, построенная на средства офицеров, участников штурма Измаила, вдали замаячили высокие каменные кресты старого казачьего погоста, кое-где наблюдались небольшие всхолмления — остатки распаханных кочевнических курганов.

На «кутере» все было готово к приему гостей — экипаж Вигеля прибыл заранее. Расположились в просторной и прохладной комнате, на низких восточных диванах. На полу, устланном мраморными плитками, стояли кадки со льдом, в раскрытые окна проникал запах резеды и туберозов. «И когда полуденное солнце со всею силою горело над нами, — вспоминает Вигель, — мы находились среди прохлады и благоухания... Разные возрасты были веселы и хохотали, как ребята». Но это был недобрый признак, говорит далее Вигель: «Мне предстояли довольно тягостные, а Пушкину — весьма скорбные дни».

...В приведенном тексте позволил себе лишь совсем чуть-чуть дополнить Вигеля, полагаясь, понятно, не только на интуицию, но и на конкретные факты. Однако, спросит читатель, к чему мы вспомнили о полузабытом эпизоде пушкинской биографии? Ответу: слишком много вопросов в этой связи возникает. Например. Какие памятники «пушкинского Дальника» сохранились? Локализован ли хутор фон Тома? Увековечена ли память о пребывании поэта в Дальнике? Ведь, согласитесь, странно: в иных местах, где Пушкин бывал лишь предположительно или не бывал вовсе, имеются памятные знаки, музеи и тому подобные святыща. У нас же буквально под носом — доподлинное пушкинское место. И что же? Знают ли об этом факте сами дальничане?

Вопросы эти долго не давали мне покоя, и я прямо-таки одолел ими своих коллег по краеведческой секции «Одессика» Владимира Бронцецкого и Михаила Поизнера, сотрудников ЧерноморНИИпроекта. Ре-

бята вызвались помочь в разысканиях. И вот мы отправляемся в Дальник на автомобиле одного из участников нашей «экспедиции», прихватив с собой фотоаппарат. Заблаговременно ознакомились, конечно, со специальной литературой, касающейся истории села и его окрестностей, топографии древних и новых дорог.

В некоторых источниках указано, будто Дальник возник в начале XIX ст., что вряд ли соответствует действительности. И в самом деле: хутора основаны запорожскими казаками еще задолго до присоединения этих территорий к России, о чем свидетельствует не только «Описание Очаковской земли» (1794 г.), а точнее — указание, что интересующий нас район населяют «черноморцы и волохи», но и хронологически привязанные здешние казачьи захоронения.

«Селение Дальник, — сообщается в другом историческом документе, — на балке или речке того же имени, весьма справедливо названное, вероятно, по своему удалению от города, находясь от центра Одессы более чем на 15 верст...». Предлагаемая здесь этимологическая версия не кажется нам безупречной, ибо, во-первых, известен и другой топонимический вариант — Дольник (от украинск. «доля», т. е. «судьба»), а во-вторых, Дальник (Дольник) возник тогда, когда об Одессе еще не было и помина. Так же, как, например, поселение запорожцев на Пересыпи.

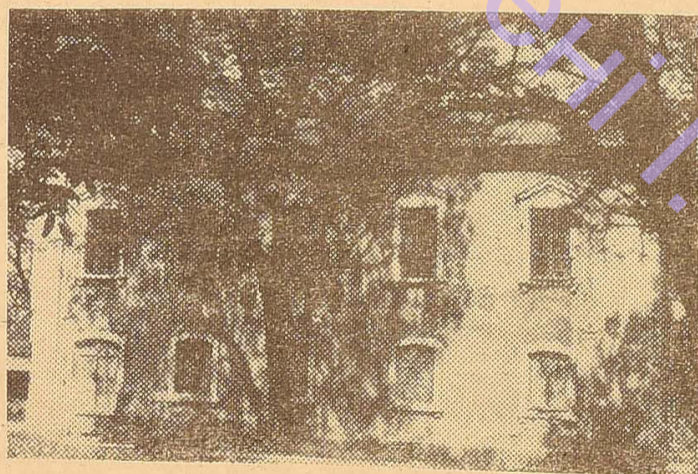
Уже в пушкинские времена Дальнические хутора по числу дворов и хозяйств становятся едва ли не крупнейшим из пригородов Одессы. Местные жители —

В ПУШКИНСКИЙ

их состав столь же пестр, интернационален, что и в городе: украинцы, русские, болгары, молдаване, греки, евреи, немцы, цыгане и т. д. — занимались огородничеством и хлебопашеством, имели постоянный приработок в городе, скажем, промышляли извозом. Через Дальник проходили две важнейшие транспортные артерии — почтовая дорога на Маяки и далее в Измаил и транзитная дорога на Тирасполь, Бендеры и Кишинев. По этой последней Пушкин проезжал многократно, следовательно, бывал в Дальнике вне связи с развлекательными поездками к фон Тому. Здесь уже был тогда «казенный почтовый дом, где в случае надобности можно остановиться».

...По прибытии в Дальник, оставив «штурмана» и «фотографа» в машине, я направился в местную десятилетку. Как показывает опыт, хорошего экскурсовода-краеведа следует искать именно здесь. И, действительно, вскоре участники «экспедиции» были представлены Ивану Сергеевичу Лиханскому — бывшему учителю истории, а ныне пенсионеру, большому знатоку и патриоту родного села, ветерану войны, просто доброму и радужному человеку. Уже в приходе его дома заметили маленький бюст А. С. Пушкина и сразу поняли, что обратились по адресу.

Наши надежды оправдались сполна. Иван Сергеевич не только поведал нам все, что сам знает об основателях Дальника — казачьих родах Смалко, Петренко, Боярских, Безверхих и других (родословная самого И. С. Лиханского также берет свое начало от первопоселян), — он познакомил нас с их прямыми

потомками. Все эти фамилии живы и продолжают.

С огромным волнением подошли мы к остаткам старого родового казачьего погоста. Старожилы еще помнят шесть каменных крестов с надписями. Мы же застали только один, последний. На темном, замшелом, ноздреватом исполоне из нерубайского известняка прочли, что здесь упокоился раб божий Артем Смалко, погребенный в 1809 г. А неподалеку живут потомки этого самого Артема — Дмитрий Иванович Смалко с супругой и сыновьями. Жизнь продолжается.

Подъехали к бывшей церковной площади. Нет уж ни площади, ни самой Георгиевской церкви, виденной Пушкиным. Уничтожили ее в порыве атеистического экстаза, как и другую местную церковь — Крестовоздвиженскую. Иван Сергеевич рассказал, как весной 1919 г. здесь, на площади, местные партизаны дали бой французским интервентам и захватили большой обоз с военным снаряжением и продовольствием.

Мы хотим знать о Дальнике все: Иван Сергеевич едва поспевает с ответами, знакомит нас со старожилыми. Мечется по селу, идем от дома к дому. Вот мы уже в гостях у Николая Даниловича Петренко — он просит нас поднять в печати вопрос о неудовлет-

ворительном экологическом состоянии в пойме речки Дальник. Потом отправляемся в дом его отца, старейшего дальничанина, участника штурма Берлина Даниила Ивановича, слушаем старинные местные предания, легенды.

Пытаемся вывести всех наших собеседников на разговор о фон Томе, его хуторе. Может быть, не истлел все же, теплится где-то уголек памяти народной. Старики степенно советуются, вспоминают рассказы отцов и дедов и, наконец, приходят к выводу, что исконную усадьбу, по-видимому, следует отождествить с так называемым хутором Бавера (т. е. бауэра), которым издавна владели австрийцы и немцы.

Выезжаем с Иваном Сергеевичем на место. Вигель свидетельствует, что «кутер» Тома был примерно в версте от почтовой станции. Что ж, местонахождение в принципе совпадает. Наш провожатый приводит нас на вспаханное поле, окаймленное современными домами, показывает, где прежде находилась усадьба и хозяйственные постройки. На мгновение замолкаем, мысленно пытаемся воссоздать давнюю обстановку того памятного дня, когда на этой же земле стоял коллежский секретарь Александр Пушкин.

Подъезжаем к старинному двухэтажному зданию первой дальнической школы (в 30-х гг. XIX в. здесь было лишь 12 учащихся) — оно в совершеннейшем запустении. Затем осматриваем остатки заезжего двора. И снова трава забвения... Как мало осталось памятков пушкинской поры, и те пропадают. Нет в своде памятников истории и культуры Одесской области ни школы, построенной измаильцами, ни единственной уцелевшей казачьей могилы, ни старого здания приходского училища...

С чувством горечи склонили головы у обелиска воинам, защищавшим Одессу в 41-ом. Неужели и это порастет когда-нибудь травой забвения...

Пусть нас не обвинят в назидательности и морали-

Дальник

затормозе, но всепоглощающая эта трава начинает бурно расти там, где кончается «любовь к родному пепелищу, любовь к отеческим гробам». И чтобы не допустить буйства чертополоха здесь, в Дальнике, предложил бы следующее.

Не надо мемориала. Пусть будет скромный памятный знак на фасаде той же старой школы (заодно и фасад приведет в божеский вид). В одном из близлежащих старинных сельских домишек «турецкого покроя» (выражение Ивана Сергеевича) — их тут сколько угодно — сделать небольшой историко-бытовой музей: нехитрая мебель, посуда, орудия труда, подделки местных селян — как раз то, что характеризует быт малороссийского села, виденного А. С. Пушкиным. Это и будет чудесная иллюстрация к теме «Пушкин и южная Украина». Таких народных этнографических музеев у нас ничтожно мало.

Наконец, необходимо организовать специальный экскурсионный маршрут в Дальник — на рубеж обороны Одессы и к пушкинским святыням. Пусть прикоснутся к ним люди и, в первую очередь, сами дальничане, потомки славных черноморцев.

«Геродот Новороссии» А. А. Скальковский рассказывал такую историю. Как-то один большой начальник, отправившийся для обозрения вверенных ему территорий, у въезда в Дальник узрел одесского полицмейстера. «Что вы здесь делаете?» — спросил начальник. «Сопровождаю ваше сиятельство до границы города». «Разве ж эта степь все еще город?». «Да, это пятая часть Одессы, т. е. градоначальства». «Да это скорее пятая часть света, чем Одессы...» — возмутился начальник.

Чтобы эта поучительная история не повторялась всякий раз, откроем же для себя эту пятую часть света, проложим дорогу в пушкинский Дальник. Пока еще стоит на старом погосте каменный крест запорожца Артема Смалки.

Фотографии Владимира БРОНЕЦКОГО.

АНОНС

3 июня в 13.50 Одесская студия телевидения предлагает вашему вниманию передачу «Одесские страницы А. С. Пушкина» из цикла «Литературная карта Украины», посвященную 190-летию со дня рождения величайшего поэта России.

Автор и ведущий передачи журналист Олег Губарь расскажет о совместных с писателем Григорием Зленко и журналистом Евгением Голубовским разысканиях по одесской главе биографии и творчества поэта. Речь пойдет об одесском окружении Пушкина — капитане над карантинным портом Георге Зонтаге, «корсаре в отставке Морали», negociante и литераторе Карле Монтандоне, антрепренере итальянской оперы. Любопытны сюжеты, связанные с подготовкой и написанием ряда поэтических произведений: поэмы «Бахчисарайский фонтан», стихотворений «Кораблю» и «Завидую тебе, питомец моря смелый...».

Вы увидите гравюры и литографии, запечатлевшие Одессу пушкинских времен, материалы из собрания Литературного музея, научных библиотек им. А. М. Горького и Одесского госуниверситета и личных коллекций.

Передача построена на основе серии публикаций в «Вечерней Одессе», «Литературной России» и других периодических изданиях.

Приглашаем вас к экранам в субботу, 3 июня, в 13.50.

ПИШИТЬ НАМ: 270057, Одеса-Центр вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадры».

ЗАХОДИТЕ: Одеса, вул. Радянської Армії, 24, 1-й поверх, кімната, 9.

ДЗВОНІТЬ: тел. 23-84-13.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.